

Владимир Семенчик

ЧИКА САША, ЧИКА ЉОША

Нас двојица се знамо одавно, али се при сваком сусрету поново упознајемо.

– Ја сам Андреј – радосно саопштава, пружајући ми пуначку руку са црвеном исперутаном кожом. – А како се ви зовете?

– Саша – говорим име које ми прво пада на памет.

– А ја имам друга Сашу – још више се он радује тој неочекиваној коинциденцији. И, не чекајући моју реакцију, додаје: – Чика Саша, мени је данас рођендан. Двадесет три пуним.

– Лепо – нехајно кажем ја. – Све је још пред тобом.

Пре неколико дана, кад сам га укрцао на том истом месту, исто му је био рођендан, само је пунио, ако се не варам, деветнаест. Брзо, богами, расте момак... Узгред буди речено, тада се звао Миша, а ја сам се назвао, ретким у наше време именом, Владлен. И за чудо, испоставило се да има друга и са тим именом, а има још и другове Василија и Љошу, Костју и Евгенија, а чак и Томаса и Ханса, али они нису странци, него обични наши руски момци, који умеју да попију, да се потуку и да повале цуру у најближем грмљу...

Сваки пут идемо на једну те исту адресу – Дом инвалида. И он увек плаћа ситнином, одмах са звекетом сипајући стандардну такси-тарифу – двадесет рубаља. То је једино што могу да предвидим кад га сретнем на путу, а остало је обавијено велом тајанствености, што нашим во-

жњама даје дух типичног шпијунског романа са обавезном променом имена, лозинки, легенди и осталих атрибута тог жанра.

– Да, чика Саша, такав је живот – почиње он да цацори, нежно ме гледајући једним оком, док другим пиљи у дугоногу и дугокосу девојку поред семафора, дупло вишу од њега. – Двадесет три пуним. Осам година ни оца ни мајке видео нисам. Знате насеље на северу: Чирв-Унд? Одатле су ме довели, оставили у Дому инвалида и заборавили. Не требам им ја, чика Саша. Не могу да радим због вида. Ако, имам другове, помажу ми. И тетка ми овде живи. Ради у школи за милицајце, тренер каратеа. И ја код ње сваки дан тренирам, знам свакакве захвате...

При том се његово десно око, потпуно независно од левог, зацепљује за мене, као крпељ, и чека – хоћу ли се уплашити или нећу. Ја се, наравно, плашим, све ми се колена тресу, мада се из све снаге правим да ме баш брига и за његове захвате и за његову тетку-каратисткињу, али неочекивано бледим и то ме одаје. Задовољан је.

– Пушите, чика Саша? – одлучује да ме умири и вади однекуд из леђа невероватно згужвану кутију апсолутно невероватних цигарета, нешто између „Приме” и „Дуката”. Да се разумемо, цигарете су увозне: преко кутије се протегла нека дугачка енглеска реч. Где ли је само нашао то ђубре, да није код побеђеног спаринг-партнера, кога су однели са татамија? Прошли пут, кад сам ја био, чини ми се, Љоша, а он Кољан, он ме је понудио носталгичним цигаретама „Беломор-канал” које су се недавно појавиле на киосцима (и то с филтером, у тврдом паковању, али с незаборавном плавом контурном картом). Та ме је кутија тада неописиво усхитила, а како и не би, кад само што сам се, после помиловања, био вратио из ђорке, где сам опет лежао „петака”. Филтер „Беломора” ми се, уз дужно поштовање фирме, учинио буржујским луксузом, ја га гадљиво одгризох, испљунух кроз прозор и с насладом повукох дим. Тај јефтин трик је дао очекиван резултат: погледао сам га попреко и видео како Кољино десно око гледа у мене са одушевљењем и дубоким поштовањем, полуотворених уста, док му из носа цури слина.

– А за шта сте лежали, чика Љоша? – осмелио се он да пита пошто сам угасио пикавац и уредно га ставио у џеп на грудима.

– Шта те брига?! – прекидох га ја. – Шта си ми ти, иследник?

Нисам хтео да вичем на њега, али шта сам могао кад сам аналфабета за кривични законик и не знам за шта сам могао да зарадим „петака”.

– Не бих да се сећам – рекох ја мало касније, пошто сам видео да су му очи влажне а нос натекло од увређености. – Шта је било, било је. А и баталио сам.

– Тако треба, чика Љоша – обрадова се он. Сузе муњевито пресушише, а нос се врати у уобичајене димензије. – Тамо вероватно нема ничег доброг. И код нас затвор, на прозоре ставили решетке, не пу-

штају даље од капије, за сваку ситницу бију или бацају у самицу, не хране. Јој, што је тамо страшно! Ја тамо од треће године живим, родитељи су ми погинули, возили се авионом, он се срушио, никог нису нашли, нису их чак ни сахранили, а баба није хтела да се малтретира са мном... А јесте ви ожењени, чика Љоша?

– Коља! – кажем ја строго. – Је л’ би мог’о да се смириш, а? Шта ми све време стајеш на муку? Жена ме оставила док сам трунуо у ћорки. Спанђала се с неким сомом, продала стан и збрисала на континент. Рекле ми комшије да су одатле хтели преко гране. Капираш?

– Да, живот... – гледа ме он жалосно и изгубљено, заборављајући сопствену несрећу и увређеност. И чиме уопште могу ја њему да помогнем, том нескладном, дебелом, кривобоком и зрикавом момку, високом метар и двадесет „на сличугама и с качкетом”, дегенерику у трећем колону што хода поскакујући? Да узмеш да га жалиш још би се расплакао, а ја сузе, часна реч, не подносим. Ни своје, а туђе поготову.

Тог пута сам га слагао – нисам могао тек тако с њим да се растанем, да плунем, заједно с пикавцем, на искру наде што се запалила у његовом десном оку. И ја обећах да ћу за који дан да дођем код њега с пајтосима, да мало цакамо с његовим инвалидним шефовима. Још сам му рекао у поверењу да су два моја другара, узгред буди речено, лежала за убиство... Једва дишући од блаженства, Коља упита је л’ може да доведе момке из осме собе – они, часна реч, неће да сметају, само ће да стоје поред, да погледају...

– Јесу поуздани? – сурово упитах ја.

– Умреће, ал’ одати неће!

– Добро, доведи их, ђаво те однео! – дозволио сам ја с нотом сумње у гласу. – Само немој да ми пропеваш, сачекај! Иначе, ако почнеш да се правиш важан: има самицу да заглавиш. Само ми још то фали, да те извлачим одатле, јеси ме схватио?

– Аха-аха! – узбуђено заклина главом и оде некако укусо, као хроми пингвин, према зеленој ољуштеној капији, иза које се видела голу-бије-плава четвороспратница, такође некако слепа, кривобока, са видним знацима окоштале малоумности њених пројектаната и градитеља.

На пола пута он као да се спотаче у трку, убаци у рикверц, и стигавши ме кад сам већ скретао, убаци кроз отворен прозор ону кутију цигарета „Беломор”.

– Ево момцима! – викну он, задихан. – Нек’ запале...

– Хвала – издахнух ја, и мој глас се стрмоглави у провалију, куда ми је сишло срце.

– До скорог... – допре одатле мој слаби крик, али га он, наравно, није чуо, јер сам ја тада пролазио већ поред другог моста, поред кога је у пози јагњета, спремљеног за клање, на припечи седео тршав тамнопут продавац лубеница, безнадежно гледајући на брдо своје пруга-

сте робе. Понекад би погледом испратио кола, која су равнодушно пролазила поред њега, и у његовом погледу су светлуцали мржња и очај.

***

– А знате што имам супер тетку! – хвали се Коља, то јест данас Андреј. – Прошлог месеца дошла да ме посети, а мене баш тад болничар Миронов у соби избио, везао за кревет, и цревом по задњици... – он прекида, и очекујући моју реплику, чеше то место, које вероватно одавно недостаје поменутом цреву.

– Од црева боли? – питам ја без имало интересовања, зевајући.

– Од жице боли више – херојски маше пуначком ручицом и брише, најзад, слину што се растегла до браде. – Али најгоре је што нисам био ни крив ни дужан...

– А за шта те био? – у мом гласу се осећа радозналост садисте са стажем.

– Био сам донео вотку из града, а њега нисам почастиио... И знате, чика Саша, дошла моја тетка и како га распали ногом по њушци, он се одмах срушио. Два сата су га после реанимирали. Сад ми он више не прилази: плаши се. И други болничари исто тако. Сад радим шта ми је воља. Ако ми се иде у град: идем; ако ми се иде у село код цура: одем; а ако ми се ‘оће цео дан да останем у кревету – останем; нико ми ни реч не каже. А друге кажњавају ако се дању излежавају, може само после ручка...

– Што, жао им кревета? – чудим се ја. – Па државни су.

– Не сме се. Правила су нам таква, глупа, ако се нешто не сме боље и не питај, свеједно неће да дозволе. Ето, тако му је то, чика Саша. А ја све могу, је л’ ми верујете?

Ја слежем раменима, као да кажем: можда и јесте тако, ја ионако не могу да проверим...

– Не верујете – каже он увређено, и одједном живну, и чак поскочи на седишту. – А је л’ хоћете да проверите, хоћете? Је л’ хоћете са мном довече у „Дамп”, хоћете, а? Ја ћу тамо да славим рођу, доћи ће ми другари, и тетка, ако се ослободи од дежурства. Ви дођите по мене у девет увече – ватрено наставља он – кад вас молим, чика Саша! Доћи ћете, а?

– Не знам – кажем ја безизражајно, а сам покушавам да га замишлим у „Дампу”, најпопуларнијој дискотеци у граду, где се скупљају фантастичне цурице са извајаним телима и момци, од којих ‘ладно можеш да саставиш две-три кошаркашке екипе... – Мој посао ти је углавном ноћни, разумеш.

Никаквог нарочитог посла ја, наравно, увече немам, и он то осећа, сав се скупио од увређености. Сваки пут ме запрепасти како лако, некаквим животињским чулом, погађа овакву једну моју лењу, неинспиративну лаж и како искрено верује у лаж уметничку, живу, како плаховито лети на жар моје фантазије његова дечја наивна душа.

– Не желите – каже он мало касније, тврдо, сурово, пипајући при том своје подбуло исперутано лице са безобличним носом, беживотним лепљивим уснама и светлим обрвама, са којих се труни бела љуспа.

– Стидите се, је л’ да? Ја сам ружан...

– Море, мани се, Андрјуха – кажем ја, спреман на све. – Нормалан си ти момак, ниси габор, на крају крајева. На те речи се он неверљиво осмехује и престаје да се опипава. – Него сам ја стар за „Дамп”, сви би могли да ми буду деца, разумеш. шта ја тамо да радим, а?

– Како шта? – ватрено почиње он, предосећајући да ћу ја сваког трена да се предам. – Како шта, чика Саша! Попијете неколико коктела, тамо праве супер коктеле, одма’ има да пожелите да играте! Часна реч, ево видећете! Тамо је мрачно, нико неће приметити колико имате година! Још ћете и неку цуру да нађете, ако пожелите, тамо слободно можете цуру да тражите...

– Ја не смем са цурама – у мом гласу, надам се, трепери жалосна грубост Дон Жуана у пензији. – Ја ти имам сиду, Андрјуха.

– У, бог те!!! – окреће се он целим телом и буљи у мене са оба ока, узалуд покушавајући да фиксира поглед у једној тачки, на шлицу, где се, по његовом мишљењу, крије куга XX века која је мене снашла.

Ја климам главом, тужно и потврдно: као, апсолутно си у праву, другар, одатле је све кренуло, ту ће се вероватно и завршити... Са сидом нема шале, то је вероватно жешће од његовог инвалидитета од детињства, и ја, зачудо, осећам известан усамљенички понос због своје невоље, у нашим крајевима још увек егзотичне. Андреј ме гледа као омађијан, куглице и точкићи у његовој лобањи се крећу невероватном брзином, тражећи адекватну утеху мојој невољи. „Дамп” је изгледа скроз заборавио – наравно, коме је до ђускања кад се ради о таквим стварима! Видим како се у њему озбиљно боре два осећања – саосећање и радозналост, и како покушава да изведе некакву говорну формулу, у којој ће победити и једно и друго...

Возимо се ћутке већ три минута – невиђено! Најзад он налази, по његовом мишљењу, идеалан пут да обновимо пријатељску конверзацију:

– Знате онај виц, чика Саша? Французи нашли лек против сиде: помаже једном од сто оболелих. Нашли Американци: лечи десеторо. А нашли Руси: помаже свима редом! Знате како се зове? – унапред се смеје. – „Седи ди си, ни за ди си ниси”!

Ја се учтиво осмехујем, као: ценим твој виц с брадом, али ме он, авај! од скорог гроба неће спасити. Сенка лежи на мом лицу, тамна, густа

сенка, и не могу је развејати ни сунчан јулски дан, ни безбрижно чаврљање сапутника, ни песма славуја из празничног брезовог шумарка... Ах, да, скоро смо стигли, одмах иза тог шумарка стоји зрिकाва богаљски дом, насељен богаљима који нису ником, осим себи самима, потребни. Али видиш, Андрјуха, има људи којима је још теже. Увек можеш да замислиш човека коме је сада горе него теби, је л' тако? Сећаш се шта је рекла једна одсечена глава, прелећући умирућим погледом гомилу? Зевала је злурадо: „Мени је свеједно, а вама ТО тек предстоји!”

– Добро, искачи – кажем ја. – Нешто сам данас уморан. Идем кући да прилегнем.

Он прави покрет као боксер у клинчу: целим телом се наслања на врата, притиска их, у нади да ће судија сваког трена да дрекне „Брејк!”. Али, ја ћутим. Ја ћутим зато што сам нем. Сва туга света се као лавина обрушила на моје грло и ућуткала га на векове. Да, Андрјуха, на векове, а можда и на миленијуме. Ти и ја ћемо сада да се растанемо, ти ћеш да потрчиш да частиш своје другаре фантастично јефтиним увозним цигаретама, а ја, лепрозно копице, изрод, ја ћу се некако довући до свог брлога, лећи на леден кревет од камена, и умрети.

– Чика Саша... – шапуће Андреј и за трен ока се сав купа у сузама, чини ми се да оне теку са свих страна: из ушију, ноздрва, чак из длака у обрвама. – Немојте да идете, а...

Ја ћутим као камени идол са Ускршњих острва. Светска туга је срушила брану и слободним потоцима се пробила у кола, прекривајући све густом слинавом маглом. Ја сам се њоме задавио, па зато и ћутим.

– Чика Саша, ма немојте да идете – мумла Андреј. – Ја нећу ни у какав „Дамп”, стварно, нећу. Овде ћемо рођу да прославимо. Доћи ће момци из осме и деветнаесте собе. Ја ћу да им кажем да позову девојке из насеља. Ви ћете да посетите са нама, пиво да попијете. Ма стварно, чика Саша, шта вам је, а?

Како сам се напио те вечери, то је неописиво. Било је и пива (на почетку), и девојчица из насеља (уз пиво), и вотке (уз девојчице) пред ватре, у количинама довољним да одобровоље све болничаре града и насељених пунктова из околине... Пробудило ме то што су моје ноге желеле да се исправе, а нису могле, јер су ударале у нешто меко и истовремено тврдо. Ускоро, када ми је мамурлук мало попустио, ја мало боље погледах то „меко и тврдо”. Била је то Андрејева задњица; он се склупчао на свом кревету, тачније на педљу простора које му је оставило моје тело. Шкрипећи зглобовима, зарђалим у току ноћи, ја сам срамотно бежао, чак му не захваливши за уточиште. Он је лежао, савивши кратке ноге, крила запетљаних у сиви горњи део пицаме – и опет ме је подсећао на хромог пингвина из зоолошког врта, који се прејео замрзнуте рибе и задремао на вештачкој терасици.

Последњи пут смо се срели неочекивано. Он је стајао поред скретања према свом Дому, на улазу у град, и давао очајне сигнале. Иза мене су седеле „три грације” – дебела, мршава и стара, и све три су синхронизовано окренуле главе надесно, а затим се такође синхронизовано забленуле мени у потиљак, прекорно вртећи трима клобуцима на челу – љубичастим, седим и риђим. Журиле су на железничку станицу, на свој глупи воз, и моје непланирано заустављање на махање некаквог клошара који скакуће поред пута на кратким дебелушкастим шапама, очигледно им се није допадало. Мој друг стварно није изгледао бог зна како, право да вам кажем, не баш као Ален Делон на познатом филмском фестивалу у Кану. Био је обучен у некакву ватирану јакну, умазану белом фарбом, прешироке панталоне са испалим коленима и црне ваљенке типа „збогом, младости”. У руци је држао бапску плетену торбу, из које су штрчале кожне папуче џиновских размера, лоше замотане у новинску хартију, војничка алуминијумска пљоска и, из неког разлога, лет-лампа.

Мене он, као и обично, није препознао.

– Добри људи, Бог вас благослови што стадоште – зауњка он гласом професионалног просјака из метроа. – Довезите ме до храма Божјег, Христа ради! Сотона-начелник не пушта, чак ми ни за аутобус није дао, а мени је данас рођендан, морам да се помолим...

– Седи напред – махнух му руком, и окренух се путницама, унапред спремивши израз извињења на лицу. Оне, напротив, нису изгледале љутито, него заинтересовано: какву ли сам то птицу нашао? „Птица” се за то време вешто смештала, привијајући на безобличне груди торбу и ширећи по колима мирис станичног нужника у ком само што су напрскали некакав ретко оштар дезодоранс.

– Која црква ти треба? – питах га, покушавајући да се сетим колико су у нашем граду цркава изградили за последњих неколико година. Сећам се да при совјетској власти није било ниједне, и тада је то изазивало законит понос идеолошких вођа, а када је народ, пљунувши дефинитивно на веру у комунистички рај, почео да јој тражи замену, храмови никоше као печурке после топле августовске кишице. Сада их има вероватно не мање од десет, ако не рачунамо капеле.

– Православна, чико, код оца Софронија... Тамо поред парка – запевајући објасни мој стари познаник. Интересантно, како ли ће се назвати данас? Судећи по изгледу и понашању, требало је да изабере неко старинско, звучно и правоверно име, нешто као Јевстигнеј или Силантије, у крајњем случају Пантелејмон...

– Зовем се Алберт – пружи ми своју смрзнуту пуначку руку. – Може Алик. А ви?

– Феликс Едмундович – солидно се представих ја, ловећи отпозади општи изненађени уздах. – Не журиш? Ми морамо што пре на железничку станицу, госпође још нису купиле возне карте.

Није да сам лагао – госпође су стварно седеле као на иглама – али се до станице могло доћи и поред цркве, а искрцавање младића-богомољца би трајало тридесет секунди, нимало нас не задржавајући. Шта ме је натерало да скренем у другу улицу. Баво ће га знати, вероватно сам се ужелео наших импровизација, а можда сам просто хтео да га пажљивије погледам у том неочекиваном издању.

– Тетице, драге моје, је л’ хоћете да вам поклоним крстић, мене ће отац Софроније да благослови, а ја ћу му рећи да сам тетама крстић дао да их срећа на путу прати, а он ће мени други крстић да да, исто освештани... – заблебета он, окренувши се сапутницама, нежно гледајући њихова збуњена лица и плујући од усрдности. „Три грације” су зачуђено ћутале, а онда се стара трже и проговори неочекивано танким девојачким гласом:

– Боље поклони возачу. Он те је примио.

– Је л’ хоћете? – он моментално пренесе сву пажњу на мене.

– Хоћу.

Готово до лакта је завукао леву руку у десни џеп, дуго по њему претурао и из неког разлога цмоктао, док не извуче на светло Божије метално тамнобраон распеће величине кутије за шибице. Воштана фигурица Спаситеља беше пажљиво причвршћена на крст малецним жутиим шрафчићима.

– Ево, узмите – издахну он, пажљиво ми пружајући своје благо, које се дирљиво љуљало на прљавој узици. – Освештано... Мене отац Софроније њим крстио. Донео из Јерусалима. Пешке је ишао, три године тамо и назад.

Ја га строго погледах у оба ока – прво у десно, па у лево. Изгледа да није лагао. А ако је и лагао, онда сасвим мало. Улепшавао, такорећи, ради убедљивости.

„Три грације” су ту информацију примиле различито: дебела је зевнула и загледала се кроз прозор, мршава се нагнула напред да боље види реликвију коју сам добио, а стара запишта неповерљиво:

– Баш пешке? Наш, кажеш, отац Софроније? Тај и око олтару је два иде. С онаквим стомаком...

– То је он млад ишао, давно је ишао, разумете..? Грешите што не верујете, тад о томе није смело да се прича... они су тајно ишли, као шпијуни, само је руководство њихово црквено знало и благословило их... они су тамо све видели... и платно, и гроб Господњи, и свету воду су донели, она већ четрдесет година стоји и не квари се...

Буквално се гушио од негодовања и више није говорио запевајући, него је клепетао и кркљао, гутао крај речи, спотицао се и опет се ба-

цао у напад. Торба са папучама и лет-лампом му је давно склизнула под ноге, али он то није примећивао, очајно машући ручицама и давећи се необоривим доказима да је у праву.

– Ма, добро, добро – уплашила се стара леди која је посумњала у свету истину. – Верујем ти ја, драги мој, верујем!

– Алик! – помирљиво рекох ја. – Шта си се разгаламио, а? Ниси на митингу.

– А ви ми верујете?

– Подразумева се. Зар се о томе може лагати?

Алик захвално погледа у мене, а онда, победоносно, преко рамена, у тихле путнице, и удобно се намести на седишту. Али ексер, који му вечно штрчи из задњице, ни минут му не даде да мирно поседи.

– Тетице, а куда ви идете, а? – опет се окрете према госпођама, смешећи се невино и благо, херувим са ускршње честитке. – На континент?

– Не, ближе – невољно одговори дебела, вероватно зато што се десно Аликово око упиљило баш у њу.

– У Поронајск – додаде мршава, не издржавши упоран поглед Аликовог левог ока.

– У госте – заврши стара неутрално, љубазним тоном. – Код рођаке на свадбу.

Алик, као што сам и очекивао, живну и обрадова се. И до саме станице је причао какве сјајне другаре има у Поронајску, како је са њима прошлог лета кренуо чамцем у залив да пеца, како је одједном почела ненормална бура, мотор се угасио, чамац, разуме се, однело бог зна куда, околно ноћ, прст пред оком не видиш, таласи к'о двоспратнице, ужас, краће речено...

– Сто пута само што се нисмо преврнули, часна реч! Другари легли на дно, држе се за ограду, плачу. А ја узео овај крстић и почео Богу да се молим. Спаси нас, Господе, и помилуј, и све тако, сад се више и не сећам... Да скратим, пред зору, замислите, како нас разби о некакав камен! Чамац у парампарчад, ми у води, другари се деру: „У помоћ!” А ја се само молим и стежем крстић у руци. И одједном осетим као да ме неко вуче, ухватио ме за рукав, и вуче ме некуд. Ја мало боље погледах: њушка црна, блистава, бркови штрче на разне стране. Фока! Ја сам их раније само на те-веу видео. И довукле су нас сву тројицу до саме обале, тамо где је вода до појаса. После смо ми сами дошли, а оне отпливаше натраг у море.

– Откуд код Поронајска фоке? – усуђујем се ја да покажем своја оскудна знања из биологије.

– Ма нас однело до Острва фока! – радује се Алик остављеном утиску. – Видите каква је то олујетина била! Тамо фока има сто хиљада или чак и више. Оне тамо живе цело лето, одгајају младунчад. Легу се на огромној територији од двадесет километара. И фоке, и моржеви свака-

кви, и они, како се зову, морски лавови, ваљда. А онда су нас нашли граничари кад је прошла бура. Три дана смо тамо робинсонисали. Јели птичја јаја, бобице и печурке, вода је тамо на извору укусна, као минерална...

На том поређењу се занимљива прича прекинула: били смо већ код станице и ја сам морао да изађем да отворим пртљажник, да дам госпођама тешке торбе и кесе. Док сам све то обављао, присећао сам се свог пута на Острво фока, до ког сам се експрес-трајектом од Поронајска возио дванаест сати. Фока тамо стварно има неколико хиљада, ту и тамо се на сивој пешчаној плажи црни од њихових бљештавих тела, али се боје људи, и испрепадано су бежале, као лепрозне, чим бисмо им се приближили на тридесет–четрдесет корака. Само острвце је минијатурно – дугачко четири километра, широко петсто метара, стотине хиљада њорки се гнезди на стенама, тако да стварно није тешко наћи јаја, а што се тиче бобица и печурака – е, оне апсолутно немају где да расту и вода за пиће се не може наћи, нема ни извора нити било каквих рукаваца. Воду довозе у бурадима и пресипају је у огромну цистерну, инсталирану на дрвеном подијуму поред једине (али двоспратне!) зграде, у којој лети живе научници и бригада „с коца и конопца”, састављена од необријаних набијених типова. Увече типови пијанче и играју карте, а дању та мрачна гомила хода по обали, убија понешто од оне једне-две хиљаде фока које је дозволила наука, соли у кацама њихове кржаве коже, од којих се после добијају разни капути, бунде-шубаре и остале крзнене трице и кучине...

Алик се мувао околу, узалудно покушавајући да учествује у истовару пртљага, и изгледао савршено срећно. На крају је одиграо своју улогу: узео је саксију, с некаквом чипкастом полупровидном биљком, завијену у целофан, и треснуо заједно с њом на асфалт. Даме замреше од ужаса.

– Е, пиздо једна! Јебем ти матер! – рече стара, и глас њен беше чист, млад и нежан као управо полумљени цветак.

Више оне не рекоше ни речи; купише своје торбе и јурнуше да освајају касу. Алик је лежао, привијајући једном руком на груди унакажен доказ свог срама, а другом је крио лице.

– Устај – рекох ја. – Идемо.

– Нећу – глуво се зачу испод ватираног рукава. – Ја остајем овде.

– Престани да се блесавиш. Свакоме је могло да се деси. Устај, рекох, идемо. Хтео си у цркву.

– Ма нећу да идем ни у какву цркву! – он нагло седе и баци саксију подно ногу. – Баш сам тамо неком потребан! Опет ће да кажу: моли се и веруј, трпи, Бог ће помоћи. Нећу више да трпим. Сам ћу себи да помогнем.

Нисам могао да га препознам, часна реч. Из њега је сасвим нестало све слинаво и трапаво, прасеће-штенеће-наивно, као да је кроз трошно желатинозно тело избио чврст скелет. Он одлучно рукавом обриса очи и устаде.

– Хвала што сте ме повезли. Дајте ми десет рубаља ако вам није жао.

– И шта ћеш онда? – упитах га, пружајући му новчаницу.

– Видећу.

– Слушај, Алик... или како се већ зовеш... Коља? Андреј? Дима? – ређао сам његова пређашња имена. – Десет рубаља ти не врши пос’о. Дај да те одвезем назад. Просто тако, хоћеш?

– Нећу тамо, чико... – гледао ме је преплашено и с неверицом, као дечак кога су ухватили пошто је праћком разбио стакло, али уместо да му извуку уши, обећавају сладолед. – Не враћам се ни за шта на свету!

– Шта, побегао си?

– Аха – он поново пређе рукавом преко очију и одједном заурла, као да му кожу гуле; голубови што се беху сјатили поред суседне баре сумануто замахаше крилима и узрујано узлетеше.

Немогуће је поновити то што је он урлао. Било је у том викању и псовки и некаквих претњи упућених некаквој „ћубради”, и бесних клетви заједно са жалбама и сузама. Хвала Богу што није трајало дуго – минут или два, и нико од зачуђених пролазника није успео да отрчи по милицију.

Умукао је неочекивано и истог трена омекшао, као играчка на надувавање из које су испустили половину ваздуха. Не чекајући наставак, ја га повукох за скут јакне и брзо га угурах у кола. А он се није ни противио; срушио се на седиште и загледао се у једну тачку, као хипнотисан.

Тргао се после неких пет минута и тихо, али одлучно затражио да га искрцам.

– Куда ћеш, будало? Код тетке, или код бабе, или код другова? Немаш ти никог!

– Па шта што немам? Ништа ми не фали. Наћи ћу некакав посао, зарадити и отићи на континент. Тамо неће да ме нађу. Или ћу да просим, а да живим могу на железничкој станици. Кад сам прошле године бежао, био сам глуп што се милиције нисам плашио. Ухватили су ме после недељу дана. А сад све знам, од плавих није тешко да се сакријеш. Ево Вита из осме собе збрисао још пролетос, и нису га нашли.

Ја га замислих како скита по хладном новембарском граду са својим папучама које штрче из бапске торбе, како проси копејке од пролазника, а они гадљиво окрећу главу, како рије по контејнерима са смећем, растерујући репате четвороножне конкуренте... Како над њим ржу суседи из ћелије у милицијској станици док га терају да искоси очи иза леђа и погоди ко га је то из све снаге мунуо у ребра...

– Добро – рекох ја. – Нећеш да се вратиш, и у праву си! Дај да ми то обележимо.

– Како? – он ме погледа као да сам цин из боце.

– Свратићемо у кафану поред моје зграде, ја ћу тамо да оставим кола. Ионако ми се пило, а сад имам и повод. Дрмнућемо по сто педесет грама и „ћао бамбино сори”. Ускоро ћеш да одмаглиш на континент и више се нећемо видети.

– А ви ми дајте адресу, ја ћу да вам напишем писмо. А можда ми још и у госте дођете, стварно, чика... Извините, молим вас, заборавио сам како се зовете.

– Ма, није важно – одмахнух ја руком. – Зови ме како хоћеш. Чика Саша, чика Љоша... свеједно. А ако хоћеш, може и Феликс Едмундович.

– Јесу вас тако назвали у част Держинског? – заинтересова се он с уважавањем.

– Наравно – одговорих ја, кочећи. – Излази, Алик, стигли смо. Немој да заборавиш торбу. А како су, узгред буди речено, тебе мама и тата крстили?

– Немам појма – објашњавао је, седајући већ за сто, наред ког је била прострта условно речено бела салвета с нејасним узором и жутиим флекама. – Часна реч, не знам. Васпитачица Софија Семјоновна ми је причала да су ме нашли у торби поред станице милиције. Лежао сам у торби, и нисам плакао, часна реч. У дому су ми дали име Иван, али се мени не свиђа...

После пола сата више ништа није причао, само је буљио на разне стране и бесмислено балавио. Прошли пут, кад смо славили његовог „рођу”, предао се још раније – од чаше пива и педесет грама вотке, а данас је попио скоро двеста, и тек после тога је пао у оно, мени познато, сањиво-шизоидно стање, кад се ноге још крећу, а глава и језик су потпуно искључени. Ја платих конобарици, изведох га напоље и полако га поседох на задње седиште. Само што смо кренули, он леже и током целе вожње не испусти ни један једини звук.

***

– Слушајте, господине Миронов, високопоштовани Игор Васиљевич, слушајте пажљиво и добро запамтите. Вања је, како се испоставило данас, и ја могу то документовано да потврдим, мој рођени сестрић, син моје покојне сестре. Ја радим за институцију, не бих да говорим коју, али веома озбиљну, верујте. Мој посао изискује дугачке пословне путеве, и зато ја не могу да посећујем Вању тако често, како бих желео, али моје колеге ће редовно да се интересују за његово физичко и душевно стање. Он ми је, узгред буди речено, данас испричао о вашим, да се благо изразим, застарелим васпитним методама које ви примењујете на својим штићеницима, или ако хоћете, пацијентима. Мислим да савршено разумете о чему говорим. Значи, лепо вас молим да заувек заборавите на те методе кад се ради о Вањи, а још боље и што се тиче других. Не терајте ме, молим вас, да вам то још једном помињем, или да предузимам стриктније мере, које по вас могу да буду веома болне.

Страшно сам се допадао себи док сам водио тај монолог. Болничару Миронову се, напротив, страшно нисам допадао, али ме је гледао у очи послушно и одано, седећи на рубу столице и запрепашћено гледа-

јући пијаног Ивана, који је лежао на наранџастом болничком кревету. Пошто сам завршио, устао сам и пошао према излазу, али се пред вратима нагло окренух, коракнух према болничару који је кренуо да ме испрати, нежно га ухватих за рукав, и рекох кроз стиснуте зубе:

– Јеси ме разумео, педеру?

– Јесам – прошапта Миронов.

ВЛАДИМИР СЕМЕНЧИК (1962, Белорусија) је новинар по професији (завршио журналистику на Универзитету у Минску), али од ране младости пише поезију и објављује је у најпознатијим часописима Совјетског савеза. Прича „Чика Саша, чика Љоша” је из збирке *Суйермујер*, његове друге књиге прозе. Живи и ради у Јужно-Сахалинску, где је тренутно на дужности директора Тихоокеанске информативне агенције.

Превела с руског и белешку сачинила БРАНКА ТАКАХАШИ